

Sygn. akt **IC 595/14**

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 3 czerwca 2015 r.

Sąd Okręgowy w Lublinie I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący Sędzia Sądu Okręgowego Mariusz Tchórzewski

Protokolant Dorota Twardowska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 28 maja 2015 r. w L.

sprawy z powództwa (...) w P.

przeciwko U. N.

o uznanie za bezskuteczną wobec powoda umów darowizny z dnia 5 i 9.08.2010 r. zawartych pomiędzy dłużnikiem K. N., a pozwaną U. N.:

nieruchomości objętej księgą wieczystą (...)

(...) udziałów o wartości nominalnej 500 zł każdy w spółce (...) Sp. z o.o. w P.

(...) udziałów o wartości nominalnej 500 zł każdy w spółce (...) Sp. z o.o. w P.

I. oddała powództwo;

II. zasądza od powoda (...) w P. na rzecz pozwanej U. N. kwotę 10.847,- (dziesięć tysięcy osiemset czterdzieści siedem) zł tytułem zwrotu kosztów procesu;

III. kosztami sądowymi, od ponoszenia, których powód był zwolniony, obciąża Skarb Państwa.

Sygn. akt IC 595/14

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 9.06.2014 r. (data stempla) Skarb Państwa reprezentowany przez (...) w P. wniósł o uznanie następujących umów darowizny:

1. zawartej w dniu 5 sierpnia 2010 roku przed notariuszem J. K. w Kancelarii Notarialnej w P., (...) pomiędzy K. N. a jego żoną – pozwaną - U. N., na podstawie której dłużnik K. N. darował pozwanej zabudowaną działkę gruntu nr (...) o pow. (...) (...) położoną w K. D. przy ul. (...) o wartości 1.167.000 zł, dla której Sąd Rejonowy w Puławach Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą o nr (...),

2. zawartej w dniu 5 sierpnia 2010 roku przed notariuszem J. K. w Kancelarii Notarialnej w P., (...) pomiędzy K. N. a jego żoną – pozwaną - U. N., na podstawie której dłużnik K. N. darował pozwanej (...) udziałów o wartości nominalnej 500 zł, o łącznej wartości 599.500 zł w spółce (...) sp. z o.o. w P.,

3. zawartej dnia 9 sierpnia 2010 roku przed notariuszem J. K. w Kancelarii Notarialnej w P., (...) pomiędzy K. N. a jego żoną – pozwaną - U. N., na podstawie której dłużnik K. N. darował pozwanej (...) udziałów o wartości nominalnej 500 zł, o łącznej wartości 2.093.500 zł w spółce (...) sp. z o.o. w P.,

- za bezskuteczne w stosunku do Skarbu Państwa reprezentowanego przez (...) w P., któremu przysługuje wierzytelność publiczno-prawna wobec darczyńcy K. N. (obywatela (...), rezydenta w Rzeczypospolitej Polskiej) z tytułu zaległości podatkowych w podatku dochodowym od osób fizycznych za rok 2007, której termin płatności przypadał na dzień 30 kwietnia 2008 r., wraz z odsetkami za zwłokę liczonymi od w/w zaległości i kosztami egzekucyjnymi, na które to zaległości wystawiono tytuł wykonawczy(...) (...), wynoszącymi na dzień 16.06.2014 roku 11.967.101,11 zł.

Pozwana w odpowiedzi na pozew (k. 150 i n.) powództwa nie uznała wskazując, że w dniu dokonania darowizn w mocy była ostateczna decyzja z dnia 13.07.2009 r. o umorzeniu zaległości podatkowych K. N. w podatku dochodowym za rok 2007. Decyzję tę uchylono w wyniku wznowienia postępowania dopiero w 2013 r. (pозwana podniosła przy tym, że decyzja wznowieniowa nie jest prawomocna, a w konsekwencji, że wierzytelność podatkowa nie istnieje), w konsekwencji dłużnik zawierając umowy darowizny we wrześniu 2010 r. nie działał ze świadomością ani zamiarem pokrzywdzenia wierzyciela wnoszącego pozew.

W toku postępowania strony podtrzymywały swoje stanowiska.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny.

W dniu 5.08.2010 r. przed notariuszem J. K. w Kancelarii Notarialnej w P., pomiędzy K. N., a jego żoną U. N., zawarto dwie umowy darowizny, na podstawie, których dłużnik K. N. darował pozwanej:

- zabudowaną działkę gruntu nr (...) o pow. (...) (...), położoną w K. D. przy ul. (...) o wartości 1.167.000 zł, dla której Sąd Rejonowy w Puławach Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą o nr (...) ((...)),
- (...) udziałów o wartości nominalnej 500 zł, o łącznej wartości 599.500 zł w spółce (...) sp. z o.o. w P. ((...)),

Dnia 9.08.2010 r. przed notariuszem J. K. w Kancelarii Notarialnej w P., pomiędzy K. N., a jego żoną U. N. zawarto umowę darowizny, na podstawie, której dłużnik K. N. darował pozwanej (...) udziałów o wartości nominalnej 500 zł, o łącznej wartości 2.093.500 zł w spółce (...) sp. z o.o. w P. ((...)).

Małżonkowie (od 1997 r.) N. w datach dokonania w/w czynności pozostawali w ustroju rozdzielności majątkowej małżeńskiej (bezsporne, vide oświadczenia zawarte w treści aktów notarialnych). Darowane prawo własności nieruchomości oraz udziały w obu spółkach stanowiły uprzednio własność pozwanej wchodząc w skład jej majątku osobistego, pozwana prowadziła w Polsce działalność gospodarczą od 2001 r., po powrocie z D., w której przebywała z mężem od ślubu. W 2006 r., z uwagi na wymagania jednego z głównych (...) kontrahentów spółki (współpracujących w D. ze spółką (...)), który nie zgadzał się na podpisanie negocjowanego od 2005 r. kontraktu ze spółką pozwanej w sytuacji, w której wszystkie udziały należały wyłącznie do pozwanej, a jej mąż nie miał znacznego majątku na terenie Polski, część udziałów została darowana przez U. N. (wraz z prawem własności jednej z kilku nieruchomości) jej mężowi - K. N.. Współpraca z tym duńskim kontrahentem (kredytującym wspólne przedsięwzięcie biznesowe), która spowodowała gwałtowny rozrost przedsiębiorstwa w Polsce i wzrost zatrudnienia o ponad 250 osób, zakończyła się około 2009 r. (okoliczności bezsporne, a nadto umowy darowizn z dnia 5 sierpnia 2010 r. i 9 sierpnia 2010 r., k. 13-18, zeznania świadka K. N., k. 307 i 241, zeznania pozwanej U. N., k. 332 w zw. z k. 307).

Zaskarżone obecnie umowy zostały dokonane pomiędzy małżonkami w 2010 r. z uwagi na problemy zdrowotne K. N. (w tym podejrzenie raka) i obawę, że w razie jego zakładanej ówczasnie śmierci, o możliwość zarządu majątkiem odziedziczonym przez syna męża – M. (narodzonego w 2009 r.), który tylko z przyczyn biznesowych U. N. przekazała mężowi w 2006 r., będzie ubiegać się zastępcza, biologiczna matka dziecka K. N., dziecka które oni faktycznie wychowywali i wychowują, jako własnego syna (procedura adopcyjna U. N. nie jest jeszcze przeprowadzona, zastępcza matka – Polka jest już aktualnie pozbawiona praw rodzicielskich) (zeznania pozwanej i świadka K. N. j.w.). W

dacie zawierania umów K. N. nie posiadał długów prywatnych i publicznoprawnych wobec państwa Polskiego, dłużnikiem z tytułu umów kredytowych, czy leasingowych nie były również podmioty gospodarcze (spółki), których był właścicielem, lub współwłaścicielem (zeznania świadka i pozwanej j.w.).

W 2009 r. K. N. powziął wiadomość, że w Polsce weszły w życie przepisy podatkowe dotyczące rezydentów z państw członkowskich Unii Europejskiej, pozwalające im na wybór korzystniejszej formy opodatkowania dochodów w zestawieniu podatków należnych w państwie ojczystym i państwie pobytu. K. N. zwrócił się o poradę i pomoc do wyspecjalizowanej kancelarii prawa podatkowego w W.. Doradcy podatkowi ustalili, że w przypadku przyjęcia statusu rezydenta w Polsce i zakończenia działalności gospodarczej w D., K. N. będzie podlegał przepisom tzw. ustawy abolicyjnej i zwolniony będzie z obowiązku zapłaty podatku od dochodów osobistych za 2007 r. w Polsce, podlegając takiemu obowiązkowi w (...) D. (korzystniejszemu dla niego). K. N. złożył u (...) w P. korektę oświadczenia podatkowego PIT za 2007 r., ujawniając dochód faktycznie uzyskany w Polsce i D., w 2007 r. (ponad 14 mln zł), wraz z wnioskiem o umorzenie należności podatkowej. Po przeprowadzeniu szczegółowego postępowania administracyjnego, złożeniu zeznań przez dłużnika i przedstawieniu przez niego wszystkich dokumentów żądanych przez organ administracji podatkowej – w tym związanych z działalnością prowadzoną na terytorium D. i uzyskiwanymi tam w 2007 r. dochodami, decyzją z dnia 13 lipca 2009 r. wydaną, na wniosek K. N. w sprawie(...) (...) (...), Naczelnik Urzędu Skarbowego w P. umorzył zaległość w podatku dochodowym od osób fizycznych K. N. za rok 2007, w kwocie 6.542.597,00 zł wraz z odsetkami za zwłokę od w/w zaległości w kwocie 1.031.669,00 zł. W toku postępowania organ administracji podatkowej ustalił m.in., że K. N. w 2007 r. był zatrudniony w (...) D. na podstawie umowy o pracę, a także, że w tym roku podatkowym prowadził działalność gospodarczą, spełniającą przesłanki pozwalające na uznanie, że działalność gospodarcza prowadzona była za pomocą zakładu w D.. Ustalili także, że w D. nie został zapłacony przez niego podatek za rok 2007. W konkluzji uznał, że dłużnik spełnił przesłanki z ustawy abolicyjnej i podlega wyłącznie obowiązkowi podatkowemu (korzystniejszemu dla niego) w kraju ojczystym. W 2009 r. polski organ administracji podatkowej, który zawiadomił (...) odpowiednika o wynikach przeprowadzonego postępowania i podjętej decyzji, został powiadomiony przez organ podatkowy (...) D., że ten uznał swoją właściwość dla ustalenia wymiaru i ściągnięcia podatku dochodowego K. N. za 2007 r. w całym zakresie uzyskanych przez niego dochodów, w obu państwach. Informacja ta, w drodze kontaktów służbowych organów podatkowych państw członkowskich, została potwierdzona kilkakrotnie Naczelnikowi Urzędu Skarbowego w P. w toku dalszych lat, aż do około połowy 2013 r., kiedy to polski organ skarbowy został poinformowany przez organy podatkowe (...) D., że ostatecznie ustaliły one swą właściwość i określiły wymiar podatku dochodowego K. N. za 2007 r. wyłącznie w odniesieniu do krótkiego okresu czasu, w którym bezspornie stwierdzono uzyskiwanie przez niego dochodów w państwie ojczystym (3 dni robocze), natomiast w pozostałym zakresie organy (...) D. uznały się za niewłaściwe dla ustalania i egzekwowania tego zobowiązania podatkowego wskazując, że winny to zrobić organy państwa rezydencji, czyli Rzeczypospolitej (okoliczności bezsporne, a nadto decyzja (...) w P. z dnia 13 lipca 2009 r. wraz z uzasadnieniem, k. 107-109, wniosek o umorzenie zaległości podatkowej, k. 119-122, oświadczenie potwierdzające uzyskanie przychodów z pracy oraz opłatę podatku za granicą, k. 123, zeznanie o wysokości osiągniętego dochodu w roku 2007, k. 110-115, zeznania świadka j.w., zeznania statio fisci – T. W. k.349).

Decyzją z dnia 18.10.2013 r. ((...) (...)) Naczelnik Urzędu Skarbowego w P. uchylił w całości decyzję w przedmiocie umorzenia zaległości podatkowej P. N. za 2007 r. i odsetek od w/w zaległości, i orzekł o umorzeniu zaległości w podatku dochodowym od osób fizycznych za rok 2007 w wysokości 26.586,00 zł oraz odsetki za zwłokę od w/w zaległości w wysokości 2.965, 98 zł, czyli w zakresie, jaki został objęty decyzjami organów (...). W uzasadnieniu, jako przyczyny wznowienia postępowania wskazano, że K. N. w 2007 r.:

- podlegał w D. ograniczonemu obowiązkowi podatkowemu tylko w odniesieniu do części dochodów, tj. za 3 dni robocze i tylko dochód za ten okres jest traktowany, jako dochód uzyskany w D.,
- nie posiadał zakładu (stałej placówki) na terytorium D. i nigdy nie był zarejestrowany do celów podatkowych w zakresie prowadzonej działalności gospodarczej, a zatem uzyskane przez niego dochody nie podlegają ograniczonemu obowiązkowi podatkowemu w D. i nie są traktowane, jako uzyskane w wyniku prowadzenia

działalności gospodarczej poprzez położony w D. zakład, w rozumieniu Konwencji między Rzeczpospolitą Polską, a (...) D.,

- posiadał wyłącznie dochód z wynajmu nieruchomości na terytorium D.,
- w D. został zapłacony przez niego podatek w wysokości 101.872 (...).

Informacje te zostały powzięte od administracji podatkowej w D. za pośrednictwem Izby Skarbowej w P. Biura (...) w K..

Decyzja ta została zaskarżona przez K. N. i utrzymana w mocy przez Dyrektora Izby Skarbowej w L. decyzją z dnia 29.05.2014 r. ((...) - (...)). Wyrokiem Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego z dnia 12 grudnia 2014 r. (I SA/Lu 648/14) decyzja z dnia 29.05.2014 r. została jednak uchylona z uwagi na przedwczesność rozstrzygnięcia organu podatkowego (okoliczności bezsporne, a nadto decyzja z dnia 18.10.2013 r. wraz z uzasadnieniem, k. 208-220, decyzja Dyrektora Izby Skarbowej w L. z dnia 29.05.2014 r. wraz z uzasadnieniem, k. 221-234, wyrok WSA w Lublinie z dnia 12.12.2014 r. wraz z uzasadnieniem, k. 275-284).

Decyzją z dnia 18.10.2013 r. ((...) (...)) Naczelnik Urzędu Skarbowego w P. określił K. N. zobowiązanie w podatku dochodowym od osób fizycznych za 2007 r. na kwotę 6.507.922 zł. Organ drugiej instancji, decyzją z dnia 17.04.2014 r. ((...) - (...)) utrzymał w/w decyzję w mocy. Wojewódzki Sąd Administracyjny w L., wyrokiem z dnia 26.11.2014 r. (I SA/Lu 450/14) oddalił skargę K. N. na decyzję z dnia 17.04.2014 r. Wyrok ten został zaskarżony do Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie, postępowanie nie zostało zakończone (okoliczności bezsporne, a nadto decyzja Dyrektora Izby Skarbowej w L. z dnia 17.04.2014 r. wraz z uzasadnieniem, k. 23-41, informacja (...) w P. z dnia 8.12.2014 r., k. 266)

Dnia 18.12.2013 r. Naczelnik Urzędu Skarbowego w P. wystawił tytuł wykonawczy wobec K. N., na podstawie w/w decyzji z dnia 18.10.2013 r., na kwotę należności głównej – 6.500.722, 00 zł wraz z odsetkami w wysokości 4.483.450,00 zł. (okoliczności bezsporne, a nadto tytuł wykonawczy (...) (...), k. 42)

W czasie prowadzonego przez (...) w P. administracyjnego postępowania egzekucyjnego w 2013 r. i 2014 r. zajęto wierzytelność dłużnika z tytułu nadpłaty podatku w wysokości 5.082 zł oraz wierzytelność z rachunku bankowego. Ustalono także, że dłużnik nie jest już obecnie nigdzie zatrudniony odpłatnie, nie posiada żadnego majątku (protokół o stanie majątkowym zobowiązanego, k. 19-20, zawiadomienia o zajęciu, k. 44, 45, 51, 52, 57, informacje udzielone organowi egzekucyjnemu, k. 46, 47, 53, 54, 56, 58v., ponaglenie dłużnika zajętej wierzytelności, k. 69).

Jak wskazano wcześniej, (...) administracja podatkowa przed rozpoczęciem własnej kontroli potwierdzała zgodność ze stanem faktycznym informacji dotyczących dochodu uzyskanego przez K. N. w D. w roku 2007, przekazując w 2009 r. pozytywną opinię Naczelnikowi Urzędu Skarbowego w P.. Kontrola (...) organów podatkowych w (...) rozpoczęła się dopiero w dniu 6 października 2010 r. (a więc już po dacie zawarcia umów objętych powództwem), po zwróceniu się do K. N. o informację dotyczącą zatrudnienia w (...), w dniu 9 września 2010 r. Dnia 29 kwietnia 2011 r. (...) organ podatkowy przesłał K. N. wstępną decyzję dotyczącą jego osobistej oceny podatkowej za lata 2005-2008, po przedstawionych przez dłużnika zastrzeżeniach przedstawił mu ostateczną decyzję dnia 14 października 2011 r. (informacja (...) organów podatkowych w systemie (...) Podatkowych, k. 206, 270).

Okoliczności istotne dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy, w przeważającej części nie były objęte sporem, pomimo ogólnego zaprzeczenia wszelkim nieprzyznanym twierdzeniom i faktom. Zostały także potwierdzone w toku postępowania dowodowego prowadzonego w pozostałym zakresie, w oparciu o wyżej wskazane dowody.

Dokumenty przedstawione przez strony (w tym w formie kopii i odpisów) nie budziły wątpliwości, nie były także ani przez powoda ani przez pozwaną kwestowane, zarówno w aspekcie prawdziwości jak i autentyczności.

W toku postępowania przesłuchano świadka K. N. - dłużnika oraz pozwaną U. N. i przedstawiciela powoda T. W.. Ich zeznania były zgodne, korespondowały z dokumentami stanowiącymi dowód w sprawie, zaś w zakresie odnoszącym

się do elementów subiektywnych, tj. wiedzy i świadomości dłużnika w zakresie skutków dokonanych czynności w odniesieniu do zobowiązania podatkowego w ramach podatku dochodowego za rok 2007 pozostawały w zgodzie z zasadami logiki i doświadczenia życiowego - z tych względów Sąd uznał je za wiarygodne w całości, wyjąwszy zeznania K. N. w części, w której zeznał, iż do 2013 r. nie wiedział, że toczy się w stosunku do niego jakiegokolwiek postępowanie sprawdzające, bowiem z informacji przekazanej przez duńskie organy podatkowe w ramach wymiany informacji z polskimi ich odpowiednikami wynikało, że w okresie wcześniejszym- tj. we wrześniu 2010 r. duńskie organy podatkowe zwracały się z prośbą o wyjaśnienia do K. N., następnie zaś, w 2011 r. kierowały do niego decyzje, do których on się ustosunkowywał. Trudno więc przyjąć w świetle tych faktów, że świadek nie miał wiedzy o postępowaniu podatkowym w D., od września 2010 r. Zarazem, w świetle dowodów zebranych w sprawie, należało obdarzyć wiarą zeznania pozwanej i świadka, że małżonkowie nie mieli w dacie sporządzania umów darowizny (sierpień 2010 r.) wiedzy o postępowaniu kontrolnym (...) organów podatkowych (kontrolerzy nie kontaktowali się z nim osobiście, ani nie przeprowadzali czynności w jego duńskim przedsiębiorstwie), choć ten fakt nie ma istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia powództwa.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Powód domaga się uznania za bezskuteczne wobec siebie trzech czynności prawnych, w postaci umów darowizny dokonanych przez dłużnika na rzecz małżonki w 2010 r., jako podstawę prawną wskazując art. 527 i n. k.c.

Celem instytucji określonej w w/w przepisach, określanej mianem „skargi paulińskiej” jest ochrona interesów wierzyciela na wypadek nielojalnego (czy wręcz nieuczciwego) postępowania dłużnika, który z pokrzywdzeniem wierzyciela wyzbywa się składników swego majątku na rzecz osób trzecich lub majątek ten obciąża, zaciągając kolejne zobowiązania, i w ten sposób stwarza lub pogłębia stan swojej niewypłacalności (M. Pyziak-Szafnicka (w:) System prawa prywatnego, t. 6, s. 1226 i n.).

Stosownie do art. 527 § 1 k.c. gdy skutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową, każdy z wierzycieli może żądać uznania tej czynności za bezskuteczną w stosunku do niego, jeżeli dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, a osoba trzecia o tym wiedziała lub przy zachowaniu należytej staranności mogła się dowiedzieć.

Podstawowym, (choć nie jedynym) warunkiem zastosowania tej instytucji jest istnienie wierzytelności.

Nadto, dla skuteczności skargi paulińskiej skierowanej do umowy darowizny niezbędne jest spełnienie następujących przesłanek (art. 527, 528, 530 k.c.):

1. dokonanie czynności prawnej z pokrzywdzeniem wierzycieli (lub przyszłych wierzycieli)
2. uzyskanie korzyści majątkowej przez osobę trzecią
3. działanie przez dłużnika ze świadomością (w przypadku przyszłych wierzycieli z zamiarem) pokrzywdzenia wierzycieli

Powód jest wierzycielem darczyńcy - wierzytelność została stwierdzona tytułem wykonawczym (k. 42), wydanym na podstawie nieprawomocnej, lecz ostatecznej w dniu wniesienia pozwu decyzji administracyjnej określającej zobowiązanie w podatku dochodowym od osób fizycznych za rok 2007, w kwocie 6.507.922 zł (k. 23 i n.).

Do początku XXI w. kwestią bezsporną i jednolicie ujmowaną w doktrynie i judykaturze było to, że „wierzycielem” z art. 527 k.c. jest podmiot definiowany wyłącznie poprzez odwoływanie się do art. 1 i 353 k.c., co eliminowało z tego pojęcia podmioty dochodzące należności publicznoprawnych (wyrok SN z 24.06.1999 r. II CKN 298/99 OSN 2000/1/15; wyrok SA w Katowicach z 29.06.1999 r. I ACz 620/99 Pr. Gosp. 1999/12/62; wyrok SN z 30.07.2002 r. IV CKN 1246/00; P.Machnikowski glosa OSP 2003/2/22). Poczynając od 2002 r. (wyrok SN z 16.04.2002 r. V CK 41/02 OSP 2003/2/22) nastąpiła radykalna zmiana w judykaturze Sądu Najwyższego, który wbrew swoim wcześniejszym, kategoriycznym wypowiedziom, w drodze kontrowersyjnej, poddanej ostrej krytyce doktryny prawa

wykładni analogiae legis uznał, że instytucja skargi paulińskiej może – na zasadzie wyjątku - służyć również ochronie polskich wierzytelności publicznoprawnych z tytułu ubezpieczeń społecznych i podatkowych (por. wyrok SN z dnia 28.10.2010 r., II CSK 227/10 OSNC-ZD 2011/1/23; wyrok SN z dnia 13.05.2005 r., I CK 677/04, Prawo Bankowe 2005, nr 9, s.10). Doktryna prawa cywilnego materialnego nadal, w zdecydowanej większości, odrzuca forsowaną obecnie linię orzeczniczą Sądu Najwyższego, wskazując wprost na niekonstytucyjność takiej wykładni art. 527 i nast. k.c. (por. red. E.Gniewek „Kodeks cywilny. Komentarz” C.H.Beck Warszawa 2011, s.966, t.1; red. A.Kidyba „Kodeks cywilny. Komentarz. Zobowiązania. Część ogólna” LEX Warszawa 2010, s.828-829 i podany tam przegląd stanowisk). Nawet jednak przyjęcie wykładni art. 527 k.c. wskazywanej w ostatnich judykatach, in casu prowadzić musi do oddalenia powództwa.

Dokonując analizy przesłanek skargi paulińskiej powoda, Sąd Okręgowy zważył, bowiem co następuje.

Przepisy art. 527 i nast. k.c. wymagają by wierzytelność istniała nie tylko w chwili wytoczenia powództwa, ale także w chwili dokonywania czynności (w przeciwnym wypadku zastosowanie znajduje art. 530 k.c.).

W sprawie niniejszej wierzytelność wynika z zobowiązania podatkowego w podatku dochodowym, a to powstaje ex lege, z chwilą spełnienia przesłanek określonych w przepisach ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, ewentualna decyzja wymiarowa ma tylko deklaratoryjny charakter. Z uwagi na decyzję o umorzeniu zaległości podatkowych, wydaną w stosunku do K. N. w trybie art. 3 ust. 1 pkt 1 i ust. 2 z dnia 25 lipca 2008 r. o szczególnych rozwiązaniach dla podatników niektóre przychody poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. nr 143, poz. 894) wierzytelność wskazywana, jako podstawa powództwa nie była zaskarżalna. Należy jednak zauważyć, że w przypadku umorzenia zaległości podatkowej na podstawie wskazanych wyżej przepisów nie znajduje zastosowania przepis art. 59 § 1 pkt 8 ordynacji podatkowej, a zatem zobowiązanie podatkowe nie wygasa (por. wyrok WSA w Lublinie z dnia 26 listopada 2014 r., I SA/Lu 450/14). Z uwagi na decyzje wydane w dniu 18 października 2013 r. zaktualizował się obowiązek dłużnika. Wobec powyższego należy stwierdzić, że wierzytelność powoda istniała już w chwili dokonywania zaskarżonych czynności, zaś w chwili wniesienia pozwu była zaskarżalna (por. wyrok SN z dnia 15 lutego 2007 r., II CSK 452/06, OSNC-ZD 2008, nr 1, poz. 20).

Stosownie do dalszych przepisów art. 527 k.c. czynność prawna dłużnika jest dokonana z pokrzywdzeniem wierzycieli, jeżeli wskutek tej czynności dłużnik stał się niewypłacalny albo stał się niewypłacalny w wyższym stopniu, niż był przed dokonaniem czynności (§ 2).

Pokrzywdzenie wierzyciela ocenia się nie według chwili dokonania czynności prawnej dłużnika z osobą trzecią, lecz według chwili wystąpienia wierzyciela ze skargą pauliańską (por. np. wyrok SN z dnia 23 lipca 2003 r., II CKN 299/01; wyrok SN z dnia 29 czerwca 2004 r., II CK 367/03; wyrok SN z dnia 16 marca 2006 r., III CSK 8/06, OSNC 2006, nr 12, poz. 207).

W doktrynie oraz w orzecnictwie na ogół przyjmuje się, że niewypłacalność dłużnika w rozumieniu art. 527 § 2 k.c. oznacza taki stan majątku dłużnika, w którym egzekucja prowadzona zgodnie z przepisami kodeksu postępowania cywilnego (analogicznie- przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji) nie może przynieść zaspokojenia wierzytelności pieniężnej przysługującej przeciwko temu dłużnikowi (M. Pyziak-Szafnicka (w:) System prawa prywatnego, t. 6, s. 1249; wyrok SA w Warszawie z dnia 19 listopada 1997 r., I ACa 737/97, Apel. W-wa 1998, nr 4, poz. 36; wyrok SN z dnia 24 stycznia 2000 r., III CKN 554/98; wyrok SA w Katowicach z dnia 11 lipca 2013 r., I ACa 417/13).

Wskutek zaskarżonych czynności małżonek pozwanej nieodpłatnie zbył przeważającą część swojego majątku w Polsce, zaś pozwana uzyskała korzyść majątkową (bez znaczenia w niniejszej analizie pozostaje fakt, że przedmiot tej korzyści uprzednio był składnikiem majątku pozwanej i przyczyny wcześniejszych przesunięć majątkowych pomiędzy masami majątkowymi małżonków). Działania wierzyciela zmierzające do uzyskania informacji o pozostałym majątku oraz dokonane początkowo w toku postępowania zabezpieczającego, a następnie egzekucyjnego zajęcia wskazują, że dłużnik posiadał jedynie wierzytelności nieznaczej wysokości, zaś w okresie bezpośrednio poprzedzającym wystąpienie ze skargą pauliańską nie ujawnił innego majątku (protokół o stanie majątkowym zobowiązanego, k. 19).

Nie ulega więc wątpliwości, że wskutek dokonanych czynności dłużnik powoda stał się niewypłacalny w rozumieniu przywołanych przepisów.

Artykuł 529 k.c. ustanawia domniemanie, zgodnie, z którym dłużnik dokonując darowizny, wskutek której stał się niewypłacalny, działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. Domniemanie to może być obalone przeciwdowodem, np. poprzez wskazanie, że – mimo istnienia podstawy domniemania, tj. dokonania darowizny powodującej niewypłacalność – nie miał świadomości pokrzywdzenia wierzycieli (Z. R., A. O., Zobowiązania, 2008, s. 33). Świadomość taka istnieje, gdy dłużnik wie, że na skutek czynności prawnej określone aktywa wyjdą z jego majątku i że z tego powodu wierzyciele będą mieli trudności z zaspokojeniem, a w konsekwencji nastąpi ich pokrzywdzenie (A. Ohanowicz (w:) System prawa cywilnego, t. III, cz. 1, s. 948; M. Pyziak-Szafnicka (w:) System prawa prywatnego, t. 6, s. 1259). Do przyjęcia, że dłużnik dokonywał czynności ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli wystarczy, by dłużnik takie pokrzywdzenie przewidywał w granicach ewentualności (wyrok SA w Poznaniu z dnia 12 maja 2005 r., I ACa 1764/04, OSA 2006, z. 3, poz. 8; wyrok SA w Katowicach z dnia 18 marca 2010 r., V ACa 27/10, Biul. SAKa 2010, nr 3, s. 27; wyrok SA w Szczecinie z dnia 22 sierpnia 2012 r., I ACa 816/11, LEX nr 1216401). Świadomość pokrzywdzenia wierzycieli powinna towarzyszyć dłużnikowi w chwili dokonywania czynności prawnej (A. Ohanowicz (w:) System prawa cywilnego, t. III, cz. 1, s. 948; L. Stecki (w:) J. Winiarz, Komentarz, t. I, 1989, s. 537; P. Machnikowski (w:) E. Gniewek, Komentarz, 2008, s. 948; M. Pyziak-Szafnicka (w:) System prawa prywatnego, t. 6, s. 1260).

W świetle powyższych rozważań kluczowym dla uznania, że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli jest wiedza o istnieniu możliwej do dochodzenia wierzytelności. W tym aspekcie istotnym staje się fakt obowiązywania w dniach dokonania zaskarżonych czynności ostatecznej decyzji o umorzeniu zaległości podatkowych obciążających dłużnika na rzecz Skarbu Państwa Rzeczypospolitej, wydanej po przeprowadzeniu stosownego postępowania wyjaśniającego w sprawie.

Zgodnie z ostateczną i do chwili wyrokowania w niniejszej sprawie niewzruszoną decyzją administracyjną K. N. nie był zobowiązany wobec Skarbu Państwa w zakresie świadczenia objętego tym umorzeniem. Wprawdzie w świetle przepisów art. 128 zd. 2 ordynacji podatkowej istniała możliwość wzruszenia „decyzji abolicyjnej” jednak wymienione w niej tryby wzruszenia decyzji mają charakter wyjątkowy - nadzwyczajny. Nie można zgodzić się z twierdzeniem powoda, że dłużnik zawsze winien mieć na uwadze możliwość wznowienia postępowania w sytuacji, w której, w toku postępowania w przedmiocie umorzenia zaległości podatkowych w trybie ustawy o szczególnych rozwiązaniach dla podatników uzyskujących niektóre przychody poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, podawał nieprawdziwe dane.

Należy bowiem zauważyć, że ustalenie przesłanek umorzenia zobowiązania miało w istocie ocenny charakter i w znacznym stopniu zależało od interpretacji faktów, a te zostały w 2009 r. ocenione przez organ (...) administracji podatkowej jako odpowiadające oświadczeniom dłużnika w kontekście uprawnień podatkowych (k.206). Pomimo, iż ta ocena, wskazana w korespondencji pomiędzy polską i (...) administracją nie była znana dłużnikowi, to fakt, iż administracja podatkowa obu krajów, składająca się z doświadczonych profesjonalistów, w takim przekonaniu do czasu przeprowadzenia gruntownej kontroli pozostawała, uzasadnia również przeświadczenie dłużnika – nieprofesjonalisty z zakresu prawa podatkowego, w tym transgranicznego, który jest z wykształcenia inżynierem (zeznania, k. 301 i 330-331) - o prawidłowości umorzenia jego zaległości w podatku dochodowym za rok 2007 w Polsce. Skoro więc, przed wydaniem decyzji z dnia 13 lipca 2009 r. zostało przeprowadzone skrupulatne i szczegółowe postępowanie wyjaśniające przez (...) w P., które miało na celu zbadanie dokumentów i skonfrontowanie oświadczeń dłużnika ze stanem faktycznym, zasadnym było przyjęcie przez dłużnika, iż po wydaniu przedmiotowej decyzji zostało ostatecznie zakończone. Istotnym jest również, jak zeznał K. N. w toku postępowania w sprawie umorzenia zaległości, że w 2009 r. korzystał z pomocy specjalistów z kancelarii: Instytutu Studiów (...) w W., mógł więc oczekiwać, że wnioski i dokumentacja przez niego złożone, przygotowane zostały w sposób poprawny i fachowy. Nie można, bowiem przyznać racji powodowi, że fakt korzystania przez dłużnika z pomocy podmiotów zawodowo i legalnie zajmujących się doradztwem podatkowym świadczyć ma wyłącznie o dążeniach zmierzających do unikania płacenia podatków. Nie sposób nie zauważyć, że takim twierdzeniem procesowy pełnomocnik Skarbu Państwa wprost postawił tezę, że cały system pomocy prawnej, tworzony w Rzeczypospolitej w oparciu o przepisy różnych ustaw i wyrażający

konstytucyjną wolę suwerena, miałyby służyć obywatelom wyłącznie w celu obchodzenia przepisów prawa, czy unikaniu odpowiedzialności prawnej. Taki sposób myślenia, charakterystyczny dla niektórych instytucji o charakterze „śledczym”, czy niektórych radykalnych polityków nadzorujących takie instytucje, stanowiący wyraz niewiary w europejskie tradycje swobód i praw obywatelskich – w przeciwieństwie do totalitarnych, czy wschodnio-europejskich systemów państwowych, w których takie „uchylenia” nie występują, nie mógł być w żaden sposób podzielony przez Sąd orzekający w państwie prawa i sprawiedliwości w sytuacji, gdy strona powodowa nie przedstawiła choćby cienia dowodu na poparcie swoich insynuacji. Jeżeli powód – Skarb Państwa zakłada, że korzystanie przez jego dłużnika (męża powódki) z pomocy profesjonalistów (doradców podatkowych) miało służyć wyłącznie oszukaniu organów podatkowych, to winien ten zarzut udowodnić. Rodzi się przy tym również pytanie, dlaczego przy takim zakładaniu zachowań podatników, Państwo reprezentowane przez powoda zdecydowało się jednak na uchwalenie przepisów prawa, w oparciu o które mąż pozwanej złożył „wniosek abolicyjny”.

Wprawdzie postępowanie kontrolne w D., wobec zatrudniającej dłużnika (...) spółki, zostało wszczęte 6 października 2009 r., jednak sama kontrola (prowadzona w kolejnych dniach) nie stanowi podstaw do kwestionowania prawidłowości, czy chociażby poddawania w wątpliwość trafności decyzji polskich organów podatkowych skoro, jak wskazał sam powód, jest ona nieunikniona, obligatoryjna, a więc typowa w sprawach, w których w jednym z państw wydawane są decyzje zmierzające do uchylecia podwójnego opodatkowania. Co więcej, K. N. nie brał udziału w spotkaniach kontrolnych, zaś pierwsze pismo w sprawie, z prośbą o wyjaśnienia zostało do niego skierowane przez duńskie organy podatkowe dopiero we wrześniu 2010 r., a więc już po dokonaniu zaskarżonych czynności.

Na rozprawie poprzedzającej wydanie wyroku strona powodowa – wobec przywołanych argumentów podnoszonych przez pozwaną - podniosła zarzuty, że zawierając zaskarżone umowy w 2010 r. dłużnik musiał działać ze świadomością pokrzywdzenia (...) administracji podatkowej, ewentualnie syna M., wobec którego ciążył na nim obowiązek alimentacyjny, umożliwiając tym samym powodowi wytoczenie powództwa w 2014 r. W świetle niezakwestionowanych zeznań świadka wynikało bowiem, że nie miał on ówczasie żadnych innych długów, czy potencjalnych innych wierzycieli.

Zarzuty te nie mogły się ostać.

Jak wynika z zeznań i oświadczeń strony pozwanej, potwierdzonych zeznaniami świadka, w 2009 r. zastępcza matka urodziła w Polsce syna K. N. – M., który jest przez małżonków uznawany i traktowany jako ich dziecko, oni go wychowują i utrzymują, K. N. jest jedyną osobą, która ma względem tego dziecka prawa rodzicielskie. Nie budzi wątpliwości, że obowiązek alimentacyjny rodzica względem dziecka może być wykonywany poprzez opiekę, utrzymanie i wychowywanie dziecka i taka sytuacja miała i ma miejsce w przypadku rodziny N.. Wbrew zarzutowi strony powodowej brak jest podstaw do wywodzenia, że zawierając z żoną umowy darowizny w 2010 r. K. N. miał świadomość przyszłego pokrzywdzenia swojego dziecka w zakresie przysługujących mu ewentualnych roszczeń alimentacyjnych o charakterze pieniężnym. Dla zastosowania normy art. 527 k.c. koniecznym jest, by wierzycielność chroniona w drodze skargi była skonkretyzowana i realna, a nie hipotetyczna. Dla spełnienia przesłanek skargi paulińskiej koniecznym jest objęcie ochroną konkretnej wierzycielności, a nie wszelkich bliżej nieokreślonych praw powoda czy innych podmiotów (por. wyrok SN z 27.11.2003 r. III CKN 355/01; red. A.Kidyba op.cit., s.830, t.13). Strona powodowa w żaden sposób nie wykazała, że w sierpniu 2010 r., przyjmując na wychowanie niespełna rocznego syna urodzonego małżonkom przez matkę zastępczą, którą następnie pozbawiono praw rodzicielskich do tego dziecka, K. N. miał mieć świadomość pokrzywdzenia tego dziecka, pozbawiając go w przyszłości (lub utrudniając) potencjalnej możliwości egzekucji alimentów pieniężnych.

Analogicznie nieprzekonujące było twierdzenie, że dłużnik musiał mieć świadomość w 2010 r. działania na niekorzyść wierzyciela – Skarbu (...) D. i to w sytuacji, gdy ewentualny dług wobec tego podmiotu miałyby być ze swej istoty znacząco niższy od długu wobec polskiej administracji podatkowej.

Jak wskazano we wcześniejszej części motywów, samo dopuszczenie do uznania krajowego Skarbu Państwa za wierzyciela w rozumieniu art. 527 k.c. zostało dokonane w wyniku prawotwórczej działalności Sądu Najwyższego,

odstępującego od własnego, wcześniejszego, jednolitego, przeciwnego stanowiska. Taka wykładnia przepisu art. 527 k.c., o charakterze wyjątku, poddana w zasadzie druzgocącej krytyce doktryny prawa i wątpliwa, co do zgodności z Konstytucją RP, w świetle motywów analizowanych judykatów w żaden sposób nie może być rozciągana na należności publicznoprawne innych państw, należne od obywateli tych państw. Takiej rozszerzającej wykładni wyjątku wskazanego obecnie przez Sąd Najwyższy nie umożliwiają również przepisy prawa prywatnego międzynarodowego, ani cel, jaki przyświecał Sądowi Najwyższemu w zmianie funkcjonowania skargi paulińskiej w orzecznictwie sądów powszechnych (vide motywy przywołanych wyroków). Jeżeli nawet w sierpniu 2010 r. K. N. miał świadomość, że jest dłużnikiem Skarbu (...) D. z tytułu niezapłaconego podatku dochodowego za 2007 r., to należy pamiętać, że po pierwsze nie wykazano w sprawie, że takiego podatku (korzystniejszego kwotowo dla niego, w stosunku do należności wymaganych w Polsce) nie był w stanie uiścić (przy majątku posiadanym w D. przynoszącym stały dochód z tytułu najmu, przy ówczesnej sytuacji spółek polskich, w których był wtedy odpłatnie zatrudniony na stanowisku dyrektora zarządzającego), a po drugie – że takie należności podatkowe przysługujące Skarbowi (...) D. od obywatela (...) nie były (i nie są) wierzytelnościami w rozumieniu art. 527 k.c., zaś podmiot uprawniony w D. do uzyskania takich podatków nie jest wierzycielem w rozumieniu tego przepisu, nawet w świetle analizowanych judykatów Sądu Najwyższego, wydawanych od 2002 r.

W konsekwencji strona powodowa nie wykazała, by w sierpniu 2010 r. istniał jakikolwiek wierzyciel K. N., co do którego ten miałby świadomość pokrzywdzenia wskutek dokonania zaskarżonych darowizn z żoną. Brak spełnienia tej przesłanki z art. 527 § 1 k.c. nakazywał oddalić powództwo bez badania pozostałych, co słusznie sygnalizował Sąd Apelacyjny w Lublinie w postanowieniu z dnia 8.09.2014 r., I ACz 867/14 (k.136).

Z tych względów powództwo nie mogło zostać uwzględnione.

Rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów procesu Sąd oparł o treść art. 98 k.p.c.

Na koszty pozwanej składały się opłata od zażalenia w kwocie 30 zł (k. 94, zarządzenie, k. 100) oraz wynagrodzenie pełnomocnika będącego radcą prawnym za postępowanie przed Sądem I instancji w wysokości 7.200,00 zł (§ 6 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (t.j. Dz.U. 2013, poz. 490)) wraz z opłatą od pełnomocnictwa w wysokości 17 zł, i kwota równa 50% w/w wynagrodzenia z tytułu zastępstwa strony w postępowaniu zażaleniowym przed Sądem Apelacyjnym w Lublinie (stosowny wniosek został zawarty w zażaleniu).

Rozstrzygnięcie o niepokrytych kosztach sądowych oparto na dyspozycji art. 113 ust. 1 u.k.s.c.